

Advies

Federaal reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen

Brussel
24/05/2022

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) werd opgericht door de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven en wordt nu beheerd door het boek XIII "Overleg" van het Wetboek van economisch recht.

De opdrachten van de CRB-koepel:

- via de organisaties die de arbeidswereld en het bedrijfsleven vertegenwoordigen een sociale consensus bewerkstelligen over de werking van de economie en de sociaal-economische problemen en ook over de doelstellingen en de belangrijkste principes met als doel het sociaal-economische beleid in een door de sociale partners gewenste richting te sturen;
- via het initiatiefrecht van de CRB de aandacht van de overheden en van de beleidsbepalers vestigen op de problemen die zich voordoen op sociaal-economisch gebied, met als doel die op de agenda van de overheid te plaatsen;
- via adviesaanvragen over wetsontwerpen de interactie vergemakkelijken tussen de overheden en de beleidsbepalers en de samenleving met betrekking tot de toegepaste sociaal-economische beleidslijnen.

Blijde Inkomstlaan 17-21, 1040 Brussel | +32 2 233 88 11 | info@ccecrb.fgov.be | www.ccecrb.fgov.be
 Contactpersoon: Andy Assez | 02 233 88 42 | anas@ccecrb.fgov.be

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) werd opgericht door de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling.

Het is zijn opdracht:

- om adviezen uit te brengen over de maatregelen betreffende het federale en Europese beleid inzake duurzame ontwikkeling die door de federale overheid worden genomen of gepland, meer bepaald ter uitvoering van de internationale verbintenissen van België;
- om een discussieforum te zijn over duurzame ontwikkeling;
- om wetenschappelijke studies voor te stellen in de domeinen die betrekking hebben op duurzame ontwikkeling;
- om de actieve medewerking van de openbare en private instellingen en ook van de burgers te verkrijgen om die doelstellingen te verwezenlijken.

Kruidtuinlaan 50/70, 1000 Brussel | +32 2 743 31 50 | mail@frdo-cfdd.be | www.cfdd.be
 Contactpersoon: Alexis Dall'Asta | 02/743 31 56 | alexis.dallasta@cfdd.be

Bijzondere raadgevende commissie Verbruik

De bijzondere raadgevende commissie (brc) Verbruik werd op 1 januari 2018 opgericht binnen de koepel van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) door het koninklijk besluit van 13 december 2017. De brc Verbruik neemt de taken van de Raad voor het Verbruik over en heeft bijgevolg als belangrijkste opdracht adviezen uit te brengen over problemen die de consumptie van producten en het gebruik van diensten aanbelangen, en over problemen die voor de consumenten van belang zijn. De brc Verbruik is de centrale adviesstructuur voor alle problemen inzake consumptie en bescherming van de consument.

De brc Verbruik is eveneens een plaats van dialoog en overleg waar consumentenvertegenwoordigers en professionele vertegenwoordigers informatie uitwisselen, standpunten kenbaar maken en compromissen vinden. Het is een bevoorrecht instrument voor de beleidsondersteuning.

Blijde Inkomstlaan 17-21, 1040 Brussel | +32 2 233 88 11 | info@ccecrb.fgov.be | www.ccecrb.fgov.be
 Contactpersoon: Andy Assez | 02 233 88 42 | anas@ccecrb.fgov.be

Reikwijdte van het verzoek

Indiening

Op 26 januari 2022 heeft de heer David Clarinval, minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing, een adviesaanvraag ingediend bij de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB), bij de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling (FRDO), bij de bijzondere raadgevende commissie Verbruik (BRC Verbruik) en bij de Nationale Arbeidsraad met betrekking tot een ontwerp van koninklijk besluit betreffende het programma 2023-2027 van het federale reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen. Het advies van deze adviesorganen werd gevraagd overeenkomstig artikel 19, § 1, eerste lid van de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers. Het advies moet gegeven worden uiterlijk tegen 26 april 2022.

Overwogen reglementaire wijzigingen

Het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies voorgelegd is aan de adviesorganen voldoet aan de verplichting van artikel 8*bis* van voormelde wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen die het opmaken en implementeren van een programma voorschrijft tot reductie van pesticiden; het hier besproken ontwerp van koninklijk besluit heeft enkel betrekking op gewasbeschermingsmiddelen.

Het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies voorgelegd is, beantwoordt eveneens aan de verplichtingen van de richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en van de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden, en die aan België de verplichting opleggen om een nationaal actieplan te ontwikkelen en minstens om de vijf jaar bij te werken, met het oog op het verminderen van de risico's en effecten van het gebruik van pesticiden op de menselijke gezondheid en het leefmilieu en om het opstellen en invoeren van een geïntegreerde gewasbescherming en van substitutiemethodes of -technieken aan te moedigen om zo de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden te verminderen.

Elke overheid heeft de verplichtingen van het nationaal actieplan, behorend tot haar bevoegdheden, omgezet in haar wetgeving. Op het federale niveau heeft het koninklijk besluit van 4 september 2012 betreffende het federaal reductieprogramma van pesticiden, met inbegrip van hun gebruik in het kader van duurzame ontwikkeling, deze verplichtingen hernomen. Dit besluit legt het algemeen kader vast van het Federaal reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen (FRPG). Dit kadert binnen het Nationaal Actieplan voor de Reductie van Pesticiden (NAPAN) dat, naast het federale plan, de gewestelijke reductieplannen omvat.

Het hier besproken ontwerp van koninklijk besluit betreft het programma 2023-2027 van het FRPG, dat 24 acties bevat waarvan 15 uitsluitend door de federale instellingen zullen verwezenlijkt worden en 9 in samenwerking met de gewestelijke instellingen.

Hoorzittingen

Naar aanleiding van deze adviesaanvraag zijn de bevoegde leden van gezegde adviesorganen op 10 februari 2022 virtueel bijeengekomen om een uiteenzetting te volgen door de heer Vincent Van Bol (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu). Twee bijkomende vergaderingen hebben plaatsgevonden op 23 februari en 26 april 2022.

Werkzaamheden in de subcommissie en de plenaire vergadering

Er werd overeengekomen dat de secretariaten een ontwerpadvies zouden opstellen. Dit ontwerpadvies werd voorgelegd aan de plenaire vergadering van de CRB (goedgekeurd op 24 mei 2022), aan de plenaire vergadering van de RRC Verbruik langs elektronische weg (goedgekeurd op 24 mei 2022), evenals aan de plenaire vergadering van de FRDO langs elektronische weg (goedgekeurd op 24 mei 2022).

Advies

1. Algemene opmerkingen

Procedure

- [1] De adviesorganen staan positief tegenover de adviesaanvraag ingediend door de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing op grond van voormelde wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen.

Maar artikel 2 van gezegde wet van 21 december 1998 verstaat onder "minister": "*naargelang het geval, de minister tot wiens bevoegdheid de Volksgezondheid, het Leefmilieu of de Tewerkstelling behoort*". Bovendien heeft voormelde richtlijn 2009/128/EG, die het opmaken van een dergelijk plan als vereiste stelt, overeenkomstig haar artikel één en haar wettelijke basis, als doel de bescherming van de menselijke gezondheid en van het leefmilieu. Zij zijn verbaasd dat deze vraag niet eveneens uitgaat van de ministers bedoeld door de wet van 21 december 1998, belast met het leefmilieu, de volksgezondheid en/of de tewerkstelling.

In dezelfde zin hadden de adviesorganen gewild dat deze dimensie van bescherming van de volksgezondheid, van het leefmilieu en van de werknemers explicieter voorkomt in het ontwerpprogramma dat hen voor advies is voorgelegd.

- [2] De adviesorganen wensen een analyse van de gevolgen van de vorige plannen en/of van het huidige plan, ten aanzien van het doel van reductie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen¹; artikel *8bis* van gezegde wet van 21 december 1998 over de noodzaak tot de evaluatie van de resultaten van dergelijke programma's.

Zij verwijzen hiervoor naar de resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2019 inzake de uitvoering van de richtlijn 2009/128/EG betreffende een duurzaam gebruik van pesticiden (2017/2284(INI)), in aansluiting op de conclusies van het verslag van de Commissie Milieu van het Europees Parlement van 30 januari 2019 over de evaluatie van voormelde richtlijn, waarin, op Europese schaal "*de incoherentie van de nationale actieplannen (NAP) en het ontbreken, in de meeste van deze NAP, van kwantitatieve doelen, van targets, van maatregelen en van timings voor de verschillende domeinen, elementen zonder dewelke geen evaluatie mogelijk is van de vooruitgangen die in de Unie geboekt zijn,*" betreurd wordt. *Verskillende nationale actieplannen leggen de nadruk op de opleiding van de gebruikers van pesticiden of op de testregels van de materialen, maar missen details over de bescherming van de specifieke ecosystemen en van het drinkwater. Bovendien vermelden de meeste actieplannen niet hoe het bereiken van targets of*

¹ Cf. art. 8*bis*, lid. 1, van gezegde wet van 21 december 1998 dat een "*risicoreductieprogramma viseert (...) ter vermindering van het gebruik en het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en biociden waaraan mens en leefmilieu kunnen worden blootgesteld*".

doelstellingen gemeten zal worden. Veel lidstaten hebben maatregelen genomen om te vermijden dat pesticiden terecht komen in de waterlopen, onder andere door wijziging van het materiaal en door de landbouwers financieel te stimuleren om bufferzones voor de pesticiden vast te stellen, maar de dekking van deze zones is heel beperkt en de doelstellingen ervan te weinig ambitieus".

Zij noteren dat het programma 2023-2027 van het FRPG berust op een evaluatie van de tussentijdse resultaten van het huidige programma en vinden het jammer dat het dashboard ² NAPAN niet gefinaliseerd is voor de inwerkingtreding van het nieuwe programma. Het is dan ook niet gemakkelijk de effecten van het vorige programma op de reductiedoelstellingen van het NAPAN in te schatten, noch om op deze basis de prioritaire acties te sturen, zonder analyse van de reeds genomen maatregelen en van de lopende acties (inclusief de combinatie van beiden), in het licht van de doelstellingen van de Europese richtlijn die de inhoud van het programma vervaagt met de noodzaak om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden op de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om het opstellen en invoeren van een geïntegreerde gewasbescherming en van substitutiemethodes of -technieken aan te moedigen om zo de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden te verminderen, waarbij deze doelstellingen deel uitmaken van verschillende onderwerpen van bezorgdheid, "bijvoorbeeld bescherming van de werknemers, bescherming van het milieu, de residuen, het beroep op bijzondere technieken of het gebruik van bepaalde gewassen"³.

De adviesorganen stellen vast dat een "stand van zaken" van het huidige federaal programma van januari 2022 online beschikbaar is maar zij hadden graag dat dit document hen zou overgemaakt worden samen met de adviesaanvraag.

- [3] De adviesorganen stellen vast dat veel raden geconsulteerd worden, naast de Raad van het NAPAN, opgericht op grond van artikel 8 van gezegde wet van 21 december 1998. Zij betreuren dat de exacte samenstelling van deze Raad (onder andere het aantal leden van elke groep die er vertegenwoordigd is) niet openbaar is, noch zijn eventuele activiteitenverslagen, gelet op het belang van dit orgaan van dialoog en overleg dat, zo blijkt, als laatste geraadpleegd zal worden over de goedgekeurde versie van het programma.
- [4] De adviesorganen stellen voor om ook de middelen van andere adviesinstanties te mobiliseren zoals bijvoorbeeld, voor wat betreft de bescherming van de werknemers, Prevent Agri⁴, inclusief over de gezondheidsaspecten.
- [5] De adviesorganen verwelkomen het feit dat er één openbaar onderzoek wordt georganiseerd voor de federale en gewestelijke luiken van het NAPAN. Zij stellen echter vast dat er op het niveau van de maatregelen een totaal verschillende benadering is tussen de entiteiten en stellen zich vragen over de coherentie en coördinatie van het NAPAN in zijn geheel. De adviesorganen bevelen in ieder geval een benchmarking aan van het resultaat van de verschillende benaderingswijzen t.o.v. de algemene doelstelling van het Plan.
- [6] Bovendien stellen de adviesorganen vast dat dit openbaar onderzoek plaatsvindt parallel met hun eigen consultatie, wat betekent dat zij een advies gaan brengen over een ontwerpdocument die misschien gewijzigd zal worden. Zij vragen zich af op welke wijze het beheer van de aanbevelingen die het resultaat zullen zijn van deze verschillende consultatieprocessen gecoördineerd zal worden.

² <https://fytoweb.be/fr/plan-de-reduction/vigilance/tableau-de-bord-des-produits-phytopharmaceutiques>

³ Art. 4, § 1, lid 1.

⁴ <https://www.preventagri.vlaanderen.nl/home> en <https://secteursverts.be/preventagri-prevention-securite-secteurs-verts/>

- [7] De adviesorganen merken ook op dat de richtlijn 2009/128/EG momenteel herzien wordt. Zij vragen zich af hoe en in welke mate het hier besproken ontwerpprogramma past in dit hervormingsproces en welke de impact van dit hervormingsproces op het ontwerpprogramma kan zijn.

Inhoud

- [8] De adviesorganen betreuren het ontbreken van een visie waardoor het federale standpunt begrepen kan worden inzake gewasbeschermingsmiddelen.
- [9] Sommige leden⁵ van de adviesorganen menen dat het feit dat pesticiden een wereldwijde bedreiging van de biodiversiteit en het ecosysteem vormen, totaal onderschat wordt in dit plan. Zelfs kleine dosissen zijn zeer schadelijk voor bestuivers en andere dieren zoals vogels, zoogdieren, bodemorganismen en vissen⁶. Deze leden van de adviesorganen verwachten dat biodiversiteit, essentieel voor onze gezondheid en voedselproductie, centraal staat in dit plan door het voorzorgsprincipe als leidende draad te hanteren.

Deze leden van de adviesorganen menen dat de impact van pesticiden op de gezondheidsproblematiek totaal onderschat wordt en verwijst naar de jaarlijkse gezondheidskosten van hormoonverstoorders: 4,4 miljard euro⁷. De link tussen blootstelling aan pesticiden en bepaalde pathologieën zoals Parkinson en tal van kankers wordt steeds duidelijker⁸. Deze leden van de adviesorganen verwachten dat een verbod van producten doorgevoerd wordt indien er vermoeden is van schadelijke gezondheidseffecten.

Deze leden van de adviesorganen wijzen op het advies van de Hoge Gezondheidsraad (2020)⁹ die een afbouw van glyfosaat aanraadt in het belang van de volksgezondheid en pleit voor verbod vanaf 2023, in lijn met het Duitse regeerakkoord¹⁰. Deze leden van de adviesorganen vragen om dit advies, en het genomen engagement in het federaal regeerakkoord, te expliciteren door een duidelijke progressieve stelling in te nemen m.b.t. de houding van België in Europese dossiers zoals de glyfosaatvergunning en de export van pesticiden.

Deze leden van de adviesorganen wijzen op de gezondheidsrisico's voor landbouwers, die absoluut onvoldoende erkend worden. In Frankrijk is de ziekte van Parkinson al sinds 2012 erkend als beroepsziekte bij landbouwers. Deze leden van de adviesorganen verwachten ingrijpende, brongerichte acties om het risico op ziekten gelieerd aan hormoonverstoorders drastisch te verminderen. In dit verband vragen zij een georganiseerde en gratis gezondheidsopvolging voor deze blootgestelde werknemers gedurende meerdere jaren na hun beroepsmatige blootstelling, een regelmatige herziening van de grenswaarden voor beroepsmatige blootstelling, een versterkte controle door de diensten die het welzijn op het werk opvolgen en het bijhouden van een geharmoniseerde documentatie binnen de diensten voor preventie en bescherming op de werkvloer, gedetailleerd volgens onder meer de gebruikte chemische stof, het geslacht, de leeftijd,

⁵ Leden van de FRDO die dit standpunt steunen: Dhr. Arnaud Collignon en Mathieu Verjans – ondervoorzitters ; Dhr. Benjamin Clarysse – vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming ; Dhr. Thierry Kesteloot en Nicolas Van Nuffel – vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking ; Dhr. Hadrien Vanoverbeke, Thomas Vael en François Sana – vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties.

Lid van de FRDO die zich bij dit standpunt onthoudt: Dhr. François-Xavier de Donnea – voorzitter.

Leden van de FRDO die steunen dit standpunt niet: Mevr. Vanessa Biebel – ondervoorzitster ; Mevr. Françoise Van Tiggelen, Diane Schoonhoven, Ann Nachtergaele en Ineke De Bisschop en Dhr. Piet Vanden Abeele – vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties.

⁶ <https://www.biodiversity.be/5743/>

⁷ https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/naped_nl_cp.pdf

⁸ <https://www.inserm.fr/wp-content/uploads/inserm-expertisecollective-pesticides2021-synthese-va.pdf>

⁹ https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/20200903_hgr_9561_glyfosaat_cp_pc.pdf

¹⁰ https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Koalitionsvertrag/Koalitionsvertrag_2021-2025.pdf

de duur van de blootstelling, de resultaten van de onderzoeken in het kader van het gezondheidstoezicht en de gediagnosticeerde pathologieën die mogelijk verband houden met de blootstelling.

[10] Andere leden¹¹ van de adviesorganen halen aan dat onder andere het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wereldwijd een enorme bijdrage hebben geleverd aan de biodiversiteit door de groei van de wereldbevolking te kunnen loskoppelen van een traditioneel evenredige groei in landgebruik voor landbouw. Wereldwijd krimpen de bossen als gevolg van ontbossing, verstedelijking en klimaatverandering, maar in Europa is die tendens omgebogen. Grote delen van het continent hebben een toename van de bossen gekend, waardoor vandaag meer dan twee vijfde van Europa met bomen is bedekt. Tussen 1990 en 2015 is de door bossen en bosgebieden bedekte oppervlakte met 90 000 vierkante kilometer toegenomen - een gebied ongeveer ter grootte van Portugal¹². Biodiversiteit is een multifactorieel gegeven dat veel ruimer is dan het al dan niet gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Bestrijdingsmiddelen in het algemeen zijn trouwens belangrijk voor bv. de bijengezondheid en het intomen van invasieve soorten en vectoren van ziekten voor mens en dier. Het bijenbestand in België en de honingopbrengst per korf is de voorbije decennia systematisch gestegen¹³.

Het voorzorgsprincipe wordt op EU vlak gekaderd door een communicatie¹⁴ van de EU Commissie. De verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen is de wetenschappelijke invulling van het voorzorgsprincipe en gaat vooraf aan het gebruik. Goedkeuring is zowel afhankelijk van de intrinsieke eigenschappen van een stof, los van de blootstelling in dosis of frequentie, en het risico.

NAPAN is, overeenstemmend met haar mandaat¹⁵, belast met de omzetting van artikel 4 van de richtlijn 2009/128/EC (zie ook [13]).

Wat betreft de Europese goedkeuringsprocedure van stoffen zijn er geëigende kanalen voor publieke inbreng. Wat betreft glyfosaat verwijzen we naar de recente bevindingen van de "Assessment Group on Glyphosate (AGG)", die bestaat uit Frankrijk, Hongarije, Nederland en Zweden dat veel omvattender is dan het advies van de Hoge Gezondheids Raad¹⁶.

Wat betreft hormoonverstoorders heeft de Europese Commissie voor gewasbeschermingsmiddelen heldere criteria¹⁷ uitgewerkt die vallen onder de zogenaamde "uitsluitingscriteria". Deze zijn van toepassing op gewasbeschermingsmiddelen sinds november 2018¹⁸. Stoffen met dergelijk eigenschappen mogen niet meer gebruikt worden in gewasbeschermingsmiddelen¹⁹.

¹¹ Leden van de FRDO die dit standpunt steunen: Mevr. Vanessa Biebel – ondervoorzitster; Mevr. Françoise Van Tiggelen, Diane Schoonhoven, Ann Nachtergaele en Ineke De Bisschop en Dhr. Piet Vanden Abeele – vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties.

Lid van de FRDO die zich bij dit standpunt onthoudt: Dhr. François-Xavier de Donnea – voorzitter.

Leden van de FRDO die steunen dit standpunt niet: Dhr. Arnaud Collignon en Mathieu Verjans – ondervoorzitters ; Dhr. Benjamin Clarysse – vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming ; Dhr. Thierry Kesteloot en Nicolas Van Nuffel – vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking ; Dhr. Hadrien Vanoverbeke, Thomas Vael en François Sana – vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties.

¹² <https://www.weforum.org/agenda/2019/07/forest-europe-environment/>

¹³ FAO database.

¹⁴ COM(2000) 1 final, 2/02/2000.

¹⁵ https://fytoweb.be/sites/default/files/content/reduction/huishoudelijke_reglement_van_de_ntf_v.2.0.pdf

¹⁶ Assessment Group on Glyphosate, *Procedure and outcome of the draft Renewal Assessment Report on glyphosate*, 15/06/2021.

¹⁷ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2018.5311>

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R0605> en https://ec.europa.eu/info/policies/endocrine-disruptors_en

¹⁹ Verordening (EG) nr. 1107/2009, Bijlage II, punt 3.6 tot en met 3.8.

De complexiteit van bepaalde ziektebeelden en het landbouwberoep wordt goed geïllustreerd door de grootschalige Agrican studie in Frankrijk. Deze omvat veel meer agentia dan enkel gewasbeschermingsmiddelen. De gemiddelde landbouwer heeft een lager kankerrisico tov de gemiddelde burger. Sommige kankers komen veel minder voor enkele meer. In beide gevallen gaat het over correlaties en niet over oorzakelijke verbanden. Eén van de sleutelproblemen is het adequaat meten van feitelijke blootstelling. Qua methodologie toont deze studie ook aan dat studies zeer degelijk en van voldoende schaal moeten zijn. Vandaar ook dat dergelijke studies best op Europees niveau kunnen geschieden. Voor wat betreft eventuele beroepsmatige blootstelling, verwijzen deze leden van de adviesorganen naar het Federaal agentschap voor beroepsrisico's.

Wat betreft de richtlijn 2009/128/EC halen deze leden van de adviesorganen aan dat een richtlijn de verschillende lidstaten de kans geeft om de lat gelijker te trekken. tussen de lidstaten. Bovendien is het een vervolg op de verordening (EG) 1107/2009 die door de EU parlement erkend wordt als één van de strengste ter wereld.

Wat betreft het verspreiden van informatie over de preventiemaatregelen tegen ziektes en "onkruid" evenals op alternatieve beheersmethodes, stellen deze leden van de adviesorganen vast dat er absoluut geen vormingsvereiste is voor dit soort advies, noch over het gebruik, noch over de risico's ervan. Advies hierover kan wettelijk aan eender welke winkelbediende of ander persoon gevraagd worden.

- [11] Deze visie is nog belangrijker omdat de adviesorganen de noodzaak benadrukken van een goede coördinatie en coherentie op dit gebied gelet op de complexiteit van het reglementair kader die deze materie beheerst en zij herinneren eraan dat incoherentie tussen de initiatieven op Europees, federaal, gewestelijk en lokaal niveau, in het licht van de doelstellingen van bescherming van de gezondheid, het milieu en de werknemers, te allen prijze dient vermeden te worden.
- [12] Om het grote publiek een beter overzicht te geven van de talrijke maatregelen en regelgevingen die het op de markt brengen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen omkaderen en van de controles van de activiteiten van de professionals die een beroep doen op deze middelen, stellen de adviesorganen voor om in het programma een overzicht op te nemen van de maatregelen die op dit domein buiten het NAPAN zijn genomen.
- [13] De adviesorganen vragen om rekening te houden met de sanitaire, sociale, economische en ecologische effecten van de overwogen maatregelen in het ontwerpprogramma, overeenkomstig artikel 4, § 1, lid 4 van gezegde richtlijn 2009/128/EG.
- [14] Bovendien vragen de adviesorganen om rekening te houden met de principes, beoordelingen en aanbevelingen van het advies²⁰ van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven voor een regelgeving die beleidsdoelstellingen realiseert tegen minimale kosten.
- [15] Ten slotte zijn de adviesraden van mening dat, met inachtneming van de federale bevoegdheden, de verspreiding van informatie op het vlak van preventie, gericht op de verschillende doelgroepen (landbouwers, particulieren, kleinhandel ...) het aan hen voorgelegde ontwerpprogramma nog zou kunnen verbeteren.

²⁰ [Advies "Naar regelgeving die beleidsdoelstellingen realiseert tegen minimale kosten"](#), CRB 2020-0100, 22/01/2020.

2. Specifieke opmerkingen

Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen

[16] Bepaalde houders van een fytolicensie P3 kunnen geen trainer worden omwille van het feit dat zij voor zo'n werkgever werken. De adviesorganen vragen meer verduidelijking over deze regel.

Fed. 3.1.1. Efficiënt administratief beheer van de fytolicensie

[17] De adviesorganen vragen om een efficiënt systeem te behouden voor de registratie en verlenging van fytolicensies en daarbij rekening te houden met de situatie van de personen die niet beschikken over een toegang tot een online account.

Bel. 3.2.1. Beschikbaarheid van correcte informatie in de verkooppunten van gewasbeschermingsmiddelen voor niet-professioneel gebruik

[18] De adviesorganen zijn in het algemeen van mening dat de informatie voor niet-professioneel gebruik duidelijker moet zijn en gemakkelijker leesbaar op de etiketten.

[19] De adviesorganen willen de invoering van deze maatregel versnellen en vragen dat de voorziene communicatiecampagne gelanceerd wordt vóór 2026.

Fed. 3.2.1. Controle op de beschikbaarheid van de verplichte informatie in de verkooppunten van gewasbeschermingsmiddelen voor niet-professioneel gebruik

[20] De adviesorganen vragen om controle uit te voeren op de efficiëntie van de maatregelen die genomen zijn om in de winkels (en online, zie *infra* § [...]) de niet-professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen te informeren om te zien of deze het nagestreefde doel bereiken.

[21] De adviesorganen benadrukken het belang van de leesbaarheid van de informatie voor niet-professionelen in het kader van de nieuwe communicatiecampagnes, zowel in de winkels als op de producten.

In deze communicatiecampagnes zou ook een link naar de website www.phytoweb.be moeten aangemoedigd worden.

[22] De adviesorganen benadrukken eveneens dat er in deze communicatie een coherent en correct taalgebruik moet gehanteerd worden.

Fed. 3.2.3. Verzekeren dat het callcenter correcte informatie verstrekt – Interesse in het callcenter vergroten.

[23] De adviesorganen vragen dat het callcenter zich meer concentreert op het verspreiden van informatie over de preventiemaatregelen tegen ziektes en "onkruid" evenals op alternatieve beheersmethodes.

Fed. 3.3.1. Optimalisatie van de informatie voor het brede publiek beschikbaar op Fytoweb

[24] De adviesorganen vinden dat de informatieverstrekking naar het grote publiek toe verbeterd kan en moet worden.

Zij merken op dat de website www.fytoweb.be noch de inhoud bevatten van gezegde richtlijn 2009/128/EG, noch de verankering van de omzetting van de richtlijn in gezegde wet van 21 december 1998 waarvan hoofdstuk IV, gewijd aan gewasbeschermingsmiddelen, de vereiste machtigingen bevat met betrekking tot zowel het op de markt brengen als het reduceren van het gebruik en het op de markt brengen (artikel 8bis) van gewasbeschermingsmiddelen. Maar de kennis, het begrip en de uitlegging van deze teksten is onmisbaar en belangrijk om de doelstellingen van een duurzame ontwikkeling te verwezenlijken.

Zij zijn van mening dat de website www.fytoweb.be voor de niet-professionals onvoldoende gekend is als officiële informatiesite. Zij vragen om, in samenwerking met de stakeholders, informatie mee te delen die beter gericht is op dit doelpubliek. De adviesorganen benadrukken de noodzaak om zo duidelijk mogelijke en eenvoudig te begrijpen informatie toegankelijk te maken, ook voor personen met een handicap.

[25] De adviesorganen vinden ook dat de website www.fytoweb.be verbeterd kan worden ten behoeve van de professionele gebruikers in de hulpfunctionaliteiten voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

[26] De adviesorganen vragen dat de gegevens die beschikbaar zijn op de website www.fytoweb.be per actief bestanddeel/commercieel product uitwisselbaar zijn met de systemen van registratie van cultuurgegevens van de professionele gebruikers, om te vermijden dat elk systeem afzonderlijk gedigitaliseerd zou worden.

[27] Zij vragen ook dat de gegevensbank een selectie van culturen of een selectie van systemen van culturen (zoals bijvoorbeeld bio) mogelijk maakt.

Bel. 3.3.1. Ondersteunen van de implementatie van een monitoring van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door professionele gebruikers

[28] Voor de adviesorganen doet het elektronisch register voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een reeks vragen rijzen (digitale kloof, gegevensbescherming ...) en zij wensen daarom dat de stakeholders betrokken worden bij de gesprekken rond de toepassing van deze maatregel, die volgens hen allereerst als doel moet hebben de inzameling van geanonimiseerde statistische gegevens te verbeteren.

[29] In een optiek van administratieve vereenvoudiging vragen de adviesorganen om rekening te houden met de reeds bestaande registratiesystemen en deze zoveel mogelijk met elkaar te mappen, alsook met de evoluties op Europees niveau.

Fed. 3.3.2. Voortzetting van de monitoring van de gevallen van acute vergiftiging van professionele en niet-professionele gebruikers

[30] De adviesorganen vinden het belangrijk om de gevallen van acute vergiftiging te blijven monitoren maar zij vragen dat deze monitoring uitgebreid zou worden naar de chronische vergiftigingen en

dat er een bijkomende communicatie zou zijn die verder gaat dan het ter beschikking stellen van de resultaten op www.fytoweb.be in een optiek van bewustmaking.

Fed. 3.3.3. Verbeteren van het preventieve risicobeheer voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen

[31] De adviesorganen onderschrijven deze maatregel en vragen dat de informatie die verspreid wordt praktisch en didactisch is en gecommuniceerd wordt door personen die gespecialiseerd zijn in deze preventie maatregelen.

Fed. 3.3.4. Verbeteren van de evaluatie en het beheer van chronische risico's

[32] De adviesorganen herinneren eraan dat het belangrijk is om het federale niveau te koppelen aan het gewestelijke niveau vanaf het ontwerp van de voorgenomen studie tot de interpretatie van de resultaten.

Bel. 3.6.1. Implementatie van een reactief risicobeheer via emissiereductieplannen voor probleemstoffen

[33] De adviesorganen steunen het doel en het principe van de emissiereductieplannen om zo bij te dragen aan een betere kwaliteit van het water en nul impact te bereiken.

[34] De adviesorganen vragen om bij het uitwerken van deze emissiereductieplannen voldoende aandacht te besteden aan evaluatie en aanpassingen om zo het proces voortdurend te verbeteren. Zij zijn van mening dat de beste manier om dit te bereiken een constructieve dialoog gedurende het volledige proces is, met focus op gerichte acties eerder dan op een administratieve analyse.

Bel. 3.6.2. Implementatie van een nieuw bufferzonebeleid ter bescherming van waterorganismen

[35] De adviesorganen menen dat het ontwerpprogramma als zodanig helemaal niet toelaat het voorgenomen federale project te begrijpen noch het proces dat gevolgd zal worden.

Bel. 3.7.1. Harmonisatie van het beleid met betrekking tot gebieden die gebruikt worden door het brede publiek of door kwetsbare groepen

[36] De adviesorganen staan positief tegenover deze wil tot harmonisatie ten aanzien van de doelstellingen van bescherming van de volksgezondheid waaronder de gezondheid van kwetsbare groepen zoals kinderen.

[37] De adviesorganen zijn echter van mening dat de begrippen "*mogelijke ondersteuning voor professionals*", "*communicatie naar het publiek*" en "*permanente coördinatie*" onvoldoende gedetailleerd zijn om te dienen als basis voor de implementatie van een programma. Daarom vragen ze dat deze actie wordt aangevuld met concrete "*Key Success Factors*" (KSF) die toelaten dat de efficiëntie van het programma gewaarborgd is.

Fed. 3.7.1. Inzicht verwerven in de relatie tussen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de evolutie van bestuiverspopulaties

[38] De adviesorganen benadrukken het belang van het verzamelen van objectieve gegevens in dit verband maar betreuren het ontbreken van vastgelegde termijnen gelet op de hoogdringendheid op het gebied van biodiversiteit. Zij stellen voor om op basis van bestaand onderzoek, nu reeds maatregelen te nemen en in de toekomst verder te blijven nemen.

Fed. 3.7.2. De gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen waarschuwen voor mogelijke risico's voor bestuivers

[39] De adviesorganen vragen zich af in hoeverre een dergelijke benadering door etikettering verenigbaar is met de vereisten van de verordening (EG) 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen omdat deze verordening de bescherming van de bijen centraal plaatst in de voorwaarden voor goedkeuring van werkzame stoffen (bijlage II, 3.8.3).

[40] Wanneer er een gevaar is voor de bijen, stellen de adviesraden de vraag hoe efficiënt het aanbrengen is van een dergelijk pictogram over de bescherming van de bestuivers en of dit de meest geschikte maatregel is, zeker omdat een dergelijke etikettering overwogen moet worden met eerbiediging van de voorwaarden voor het verkeer op de Europese markt.

Fed. 3.9.2. De prijs van gewasbeschermingsmiddelen linken aan hun risicoprofiel

[41] De adviesorganen herinneren eraan dat de jaarlijkse financiële bijdrage voor de gewasbeschermingsmiddelen in België reeds afhankelijk is van hun gevaarlijkheidsprofiel, verbonden aan hun gebruik. Ze hebben vragen rond het aldus voorgenomen differentieel systeem en vragen om betrokken te worden bij het upstream denkproces over dergelijk systeem, in het kader van de haalbaarheidsstudie die in 2023 zal zijn afgerond.

Fed. 3.11.1. Tussentijdse herziening van het FRPG programma 2023-2027

[42] De adviesorganen vragen welke procedure gevolgd zal worden bij deze tussentijdse herziening.

[43] In het algemeen stellen de adviesorganen vast dat er momenteel geen beknopt kwalitatief en kwantitatief overzicht bestaat van alle maatregelen die reeds genomen zijn binnen en buiten het NAPAN, van de resultaten ervan en van de eventuele gevolgen van deze maatregelen sedert de inwerkingtreding van de verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en van voormelde richtlijn 2009/128/EG. Zij vragen een grondig en coherent onderzoek en een overzicht van de acties, resultaten en gevolgen van reeds ondernomen en lopende acties binnen en buiten het NAPAN sedert 2009 en vragen een onderscheid te maken tussen professioneel en niet-professioneel gebruik.

Bel. 3.11.2. Het publiek actief betrekken bij de besluitvorming aangaande het NAPAN

[44] De adviesorganen stellen voor om bijkomende maatregelen te voorzien om het publiek te betrekken bij het besluitvormingsproces, naast de publieke raadpleging voorzien in 2027.

Bijkomende acties

- [45] De adviesorganen zijn van mening dat de risico's die verbonden zijn aan de online verkoop van gewasbeschermingsmiddelen, in het bijzonder deze die gebruikt worden door hobbykwekers, opgenomen moeten worden in het NAPAN en het voorwerp moeten zijn van een verscherpte aandacht en controle.
- [46] De adviesorganen betreuren dat het hier besproken ontwerpprogramma geen maatregelen voorziet op het vlak van informatieverstrekking met betrekking tot een veilige omgang met en opslag van gewasbeschermingsmiddelen en hun verpakking.

Bijlage Personen die hebben meegewerkt aan de opstelling van dit advies

Prof. Delphine MISONNE (USLB - voorzitter van de WG "Productnormen" van de FRDO)

Vertegenwoordiger van het bestuur

Vincent VAN BOL (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu)

Leden en deskundigen

Pieter ALBERS (COMEOS)
Andrea COOLS (Phytofar)
Karolien COOLS (Boerenbond)
Bernard DECOCK (FWA)
Sarah DE MUNCK (IEW)
Heleen DE SMET (BBL)
Ilse GEYSKENS (Boerenbond)
Jonas JACCARD (SOS Faim)
Peter JAEKEN (Phytofar)
Anna MAKHOVA (ABVV)
Billy-Ray MURAILLE (AB-REOC)
Suzy SERNEELS (Broederlijk Delen)
Fien VANDAMME (CSC)
Stephan VANDERMOLEN (VBO)

Secretariaat van de CRB

Kris DEGROOTE, adjunct-secretaris van de CRB
Andy ASSEZ
Sarah VAN DER HULST

Secretariaat van de FRDO

Marc DEPOORTERE, directeur van de FRDO
Alexis DALL'ASTA